

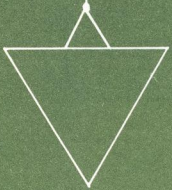
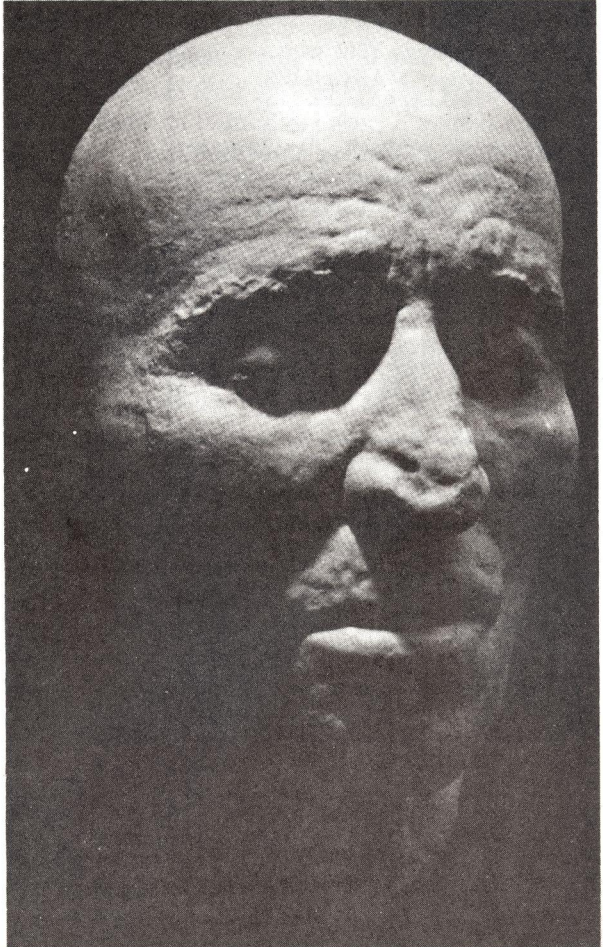
ŞAKUL GİBİ...

MASONLAR İÇİN DERGİ

CİLT 2

SAYI 16

EYLÜL 1989

ŞAKUL GİBİ

MASONLAR İÇİN DERGİ

Sayı : 16 Yıl : 2 Eylül 1989

Zincirlikuyu Cad. 9/13
Etiler 80600 İstanbul

Sahibi ve
Sorumlu Yönetmen :
Mişel MARGULİS

Temmuz ve Ağustos ayları hariç her ayın üçüncü haftasında yayınlanır. Posta ile ve yalnız Mason olan abonelere gönderilir. Dergide çıkan imzalı yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar iade edilmez

YENİLİK BASIMEVİ
Tel. : 143 55 72 - 145 35 74

İÇİNDEKİLER

Taklitçilik	3
Sadakat Muh. L.'sı	6
Etkinliğe Erişmek	9
2000'li Yıllara Doğru	12
Sanatkâr Kardeşlerimiz	14
Osmanlılarda Masonluğa Ait İlk Kayıtlar	17
"Zu Den Drei Lichten"	20
İstanbul - Taipei	22
Halit Arpaç K.	25
Sorular ???	26
Masonların Dünyasından	28
Okuyucu Mektupları	33
Kareli Bulmaca	34
Adem Hürrem Birader	35

KAPAKTAKİ RESİM

JOSEPH HAYDN K.'İN (1732 - 1809)
VEFATINDA ALINAN MASK

Avusturya'nın Rohrau kentinde doğan Franz Joseph Haydn K., 11 Şubat 1785 tarihinde, Viyana'da, *zur wahren Eintracht* L.'sında tekris olmuştur.

TAKLİTÇİLİK

Prof. Dr. Ziya UMUR

Başkalarına bakarak kendi işlerini yürütmeğe çalışmak, yani *taklitçilik*.

İnsanlar arasında iletişim imkânları arttıkça, bütün dünyayı gittikçe daha fazla sarmış sakım bir usuldür; artık hiç kimse bir başkasının geçtiği yoldan bir daha geçmek zahmetine katlanmak istemiyor. Zannediyor ki, o başkasının yürüdüğü yola bakmak, aynı işi yapmış gibi görünmeğe yeter: Bir gayeye ulaşmak istersen, kendi kendine düşünmene hâcet yok; başkası ne düşünmüşse ona bakar yaparsın. Başkasının tecrübesi sana da yeter.

Eskiden insanların birbirleriyle olan teması, şimdiki kadar sıkı değil: Çinlinin Avrupalıdan, Avrupalının Hintliden haberi olmadığı için, herkes, duyduğu ihtiyacın çaresini kendi kendine bulmak zorunda idi. Şimdi öyle değil. Hele teknik gelişmelerde taklit, asrımızın yaygın metodu oldu. Bir elektronik âlet, bir uçak, bir otomobil, yol... Herkes birbirine bakıyor; incisini kalınını fazla hesap etmeden aynı modeli taklit etmeğe çalışıyor, hattâ üstün körü bir kopyeyi bile yeterli görüyor.

Bu metot, bilhassa teknik ilerlemeyi son derecede hızlandırdığından, ondan vaz geçilmesine imkân yoktur. Ancak körü körüne taklidin mahzurları unutulmamalıdır: Başkasının yaptığı uçağı alıp uçuyor, ama içine bir tüp-gaz ocağı yerleştirip kahve içmek istediği için, uçağı havada patlatıyor. Amerika'da gördüğü yolu kendi köyünde de yapacağını zannediyor, ama yolun standartlarına uymayı hesap edemeyince, birbirini kovalayan kazalarda insanlar sinek gibi ölüyor. Yüz elli kişi alabilecek bir vasıtanın içine, "ne olsa yüz altmış da alır" dediği için, koca bir âlet yere çakılıyor. v.s.

Taklitçiliğin asıl büyük mahzuru teknik sahada değil fikir sahasında görülür. Başkasının fikrini benimsemek için o başkası kadar düşünmek lâzım geldiği kanaatindeyim.

Taklit metodu bütün dünyaya yayılmış; fakat hiç kimse bu usulü Türkiye kadar geniş bir ölçüde uygulamaya hevesli olmadı.

Biz, XIX' uncu asrın başından beri, taklitlerin en muazzamına baş vurmuşuz: *Bütün* memleketi, *kökünden* değiştirmeğe kalkmışız: Madem ki eskisi gibi rahat ve iyi yaşamımıza imkân kalmadığı kanaatine varmıştık, o halde, iyi yaşıyanlara bakalım, onlar ne yapıyorsa biz de aynını yapalım; bütün hayat müesseselerimizi Avrupalınlıklarına uyduralım, demişiz.

Üniversitesinden sokağına kadar; Millet Meclisinden vergi tahsilatına kadar...

Ne hangisine ihtiyacımız olduğunu düşünmüşüz, ne de hangisini, bir-çok asırlık bünyemize intibak ettirebileceğimizi.

Ve düşünmemişiz ki, bu taklitlerin çok ufak görünen bir noktasının bile ihmâli ile, elde edeceğimiz netice, ters dönen bir çark gibi bizi içine alarak öğütür.

Evvêlâ, Avrupa'nın ne olduğuna bakmadan, "Avrupalı" oluyoruz, demişiz.

Üniversite'nin ne olduğuna bakmadan, nereden gelip nereye gittiğini düşünmeden, Üniversiteler kurmuşuz.

Cumhuriyetin ne olduğunu, nereden geldiğini araştırmadan, Saltanat yerine "Cumhuriyet" yaptık, demişiz.

Millet Meclisi nedir? Hesab etmeden "seçimler" yapmışız.

"Şehir" in ne olduğunu hiç düşünmeden, şehre "kent" deyip, işi halletmiş, Belediye Reisleri seçmişiz. vs. vs.

Bu arada bir de "Laiklik" tutturmuşuz. Neyin nesidir? Hangi maksatları güder, hangi tarlada yetişir? Hiç bir şeye bakmadan, Tanzimat'tan beri, yüz seneye yakın bir zamandan bu yana devam eden bir münakaşanın sonunda, günün birinde, "laik" olduğumuzu söylemişiz.

Yani, ne idik de, şimdi ne olduğumuzu söyüyorduk? Bazıları laikliğin bize "özgü" bir "Türk" Laikliği olduğunu söylüyorlar ama "Türk" laikliği ile "normal" laiklik arasındaki farkı tebarüz ettirmiyorlar. Laikliği târif ediyorlar:

Laiklik, din işleri ile devlet işlerini birbirinden ayırmaktır. Laiklik vicdan hürriyetidir; her isteyenin kendi kanaat ve dininde "özgür" olmasıdır. Laik devlet teokratik devletin zıddıdır...

Laiklik medeniyettir. Laiklik fazilettir. Laiklik din hürriyetidir. Laiklik ne kadar iyidir... İslâmîyet müsamahalı bir dindir. Türkler çok hoşgörülü bir millettir...

Hattâ: "Dil devrimi de laiklik sürecinin bir savaşımıdır" (!)

Şu sıralarda en yaygın târiflerden birisi: "Laiklik çağdaşlaşmaktır" (N. Berkes). Bundan elli sene kadar evvel yapılmış bir târifin tamamen aynı: "Türk devletinin laikleşmesi demek, Türklüğün bir kaç asırdan beri kendisini inhitata sürükleyen sebep ve âmillerden kurtulması bundan sonra hayatını bugünkü beşeriyetin inkişaf seviyesine en uygun aklî ve ilmî eserlere göre tanzim edebilmesi demektir" (S.M. Arsal).

Bu cümlelerin manasını düşünüyorum: Çağdaşlaşmak, yani, muasır medeniyet seviyesine ulaşmak. Medenîleşmek... Atatürk'ün, vaktiyle, bir Hoca Efendiye söylediği gibi: "Adam olmak".

Hulâsa bizim ilim adamlarımıza göre, her türlü geri kalmışlığımızın telâfisi "Laiklik"tir.

İşin garibi, meseleyi bu hale getirdikten sonra, Avrupa'daki laikliği de bu ölçüye sokmak gayreti içine girmemizdir. Biz onlara: Laiklik din hürriyetidir, vicdan hürriyetidir, medenîleşmektir, diyeceğiz. Bizim oradan aldığımız laiklik, orada böyle bir gaye ile mi doğmuştu? Fransızlar, Laiklik savaşı verdikleri zaman "çağdaşlaşma" yı mı düşünmüşlerdi?

Bu sütunlarda bizi daha çok alâkadar eden mesele "Masonluk" olduğuna göre, artık sadede gelelim:

Biz, Masonluğu da aynı taklit metodu ile benimsedik. Avrupa'ya giden bazı aydınlarımız, Masonluğun iyi bir şey olduğu kanaatine vardılar. "Bunu memleketimize getirelim", dediler. Kâinatın Ulu Mimarı onlardan razı olsun.

Masonlukta *İnsanlık* duyguları vardı; insanlık idealleri vardı. Biz de *insan* olmak istiyorduk.

İçimizde kalmış hevesleri, hasretleri ortaya döküp, İşte Masonluk bu olsa gerektir, dedik. Kimimiz Mevlâna'ya, kimimiz Hacı Bektaş Veli'ye âşıktık. Kimimiz Ahî, kimimiz Derviş... Uhuvvet veya fütuvvet... Hattâ kimimiz sosyalist, kimimiz sosyal adaletçi...

Her birimiz, "İşte Masonluk budur", deyip saldırmışız.

İçimizde kalmış hasret dolu hevesler o kadar çoktu ki:

Kimimiz, aile münasebetlerine hasretlik duymuşuz. Masonlukta bu da var, demişiz: Tenue Blanche'lara hücum etmişiz.

Kimimiz, Hürriyet, Adalet, Dostluk demişiz. Her şeyi bırakıp onlara saldırmışız.

Masonluk *nedir?* dememişiz de, Masonluk'ta *neler var?* ona bakmışız. Masonlukta çok şey var ama, hiç birisi Masonluğun *kendisi* değil.

SADAKAT MUH. L.

1948'DEN SONRA 90'INCI LOCAMIZ

S. Yılmaz GÜMÜŞLÜĞİL

Üye sayısı kalabalıklaşan Muh. L.'larda, artan idari konular dolayısıyla fikri çalışmalara gereği kadar ağırlık verilmemekte ve bundan ötürüdür ki tekris yoluyla aramıza aldığımız yeni kardeşlere, kendilerinin özel ilgisi yoksa, okuma, öğrenme ve fikri çalış-

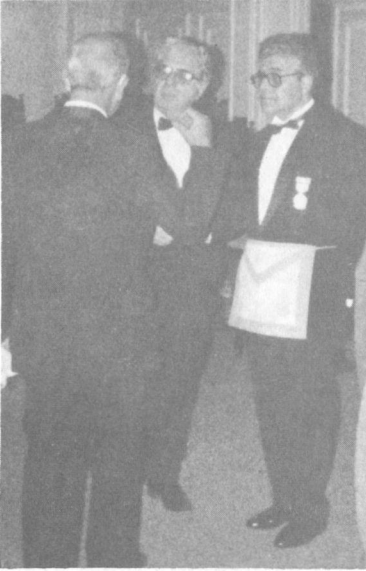
malar yapma bilinci yerleştirilmektedir.

M.'luk üyelerine okumayı, araştırmalarda bulunmayı ve bu çalışmaları benliğine sindirmek suretiyle kendi kendini yüceltmeyi telkin eder ki, biz buna ham taşı yontmak diyoruz.

Sadakat Muh. L.'sının Kuruluş Töreninden bir an.

Böylesi çalışmaların eksikliğinin sıkıntısını hisseden bazı K.ler aralarında yaptıkları konuşmalar sonunda, üye sayısı az fakat fikri çalışmalar ağırlıklı yeni bir L. kurmak hususunda görüş birliği içinde olduklarını tespit ettiler. Müşterek fikir ve amaç çok güzeldi ama yeni kurulacak L.'da kurucu Üs. Muh. kim olacaktı?.. Çünkü mesleğimizin yüksek ideale yönelik çalışmalar yapacak bir yeni L. kurmak düşüncesinde birleşen

Nejat Engintalay, Prof. Erhan Adal ve (sırtı dönük) Yılmaz Gümüştüğü K.'ler koyu bir sohbeta dalmışlar.

K.'lerin içinde Üs. Muh.' lik görevi yapmış kimse yoktu.

Bu nedenle yukarıda arzu edilen çalışma prensiplerini özetlemeye çalıştığım yeni Muh. L.'nin kuruluş çalışmalarına; Müsavat Muh. L. Ön. Üs. Muh.' lerinden Gürkan Aktoluğ K. bir özveri olarak değerlendirdiğimiz yaklaşımda bulunup, adını Sadakat olarak tespit ettiğimiz Muh. L.'nin kurucu Üs. Muh. görevini üstlenmeyi kabul ettiği güne kadar fiilen başlamadı.

Bu aşamadan sonra K.'ler İstanbul Yelken Kulübünde her hafta toplanarak kuruluş çalışmalarını yürütme kararı aldılar. Bu cümleden olarak 8 Şubat 1989 Çarşamba günü toplantıda bir araya gelen 25 K. kuracakları Muh. L.'nin çalışma prensiplerini yazılı olarak tespit edip imza altına aldılar. Bu prensipleri şöyle özetleyebiliriz:

1. İnşasına çalıştığımız ülkü mabedinin yapısına az, ama iyi yontulmaya müsait, düzgün taşlar yerleştirmek ve fikrî yetenek ve gayretlerimizi bu taşların iyi yontulmasına teksif etmek.

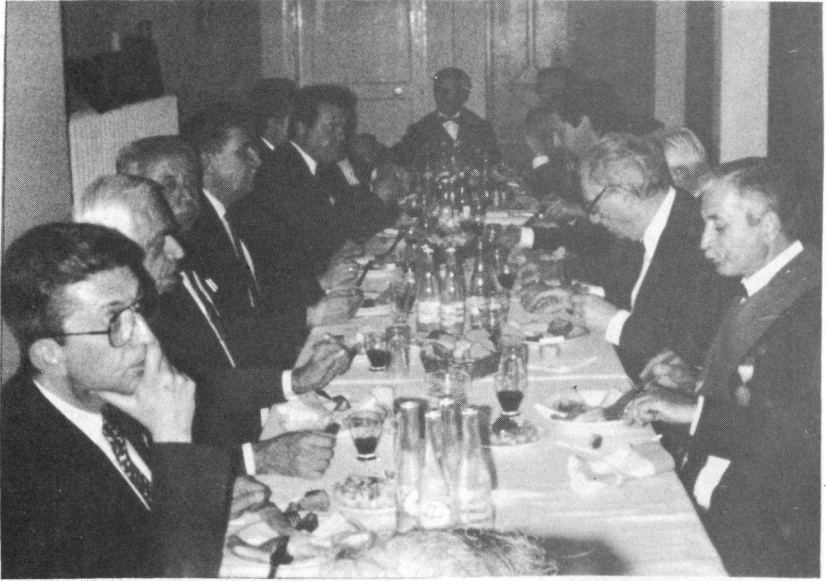
2. Bu amaç doğrultusunda kurulacak olan şantiyede, bizimle elele ve birlikte çalışmaya gönüllü kardeşlere çağrıda bulunmak.

3- Bu amaca ulaşma çabası içinde bulunurken eski mükellefiyetler ile H.K.M.T.B.L. tarafından alınmış kararlar ve gösterilen ilkelere doğrultusundan hiç bir şekilde ve hiç bir nedenle sapmamak.

Bütün bu çalışmalar sonunda Sadakat Muh. L.'si, Pek. Sayın Bü. Üs. Orhan Alsac K. tarafından görevlendirilen Bü. Üs. Kay. Süha Aksoy K. başkanlığında Bü. Haz. Em. Suat Ağagil ve Bü. Muh. Moiz

Berker K.'ler tarafından yönetilen Kuruluş Töreni ile Türk M.'luk camiasındaki yerini, 30 Mayıs 1989 Salı gününden itibaren almış oldu.

Hedeflediğimiz amaçlara ve mesleğimizin yüksek prensip ve ilkelerine uygun çalışmalar yapmak yolunda Sadakat Muh. L.'na ve onunla birlikte tüm K. Muh. L.'lara Evrenin Ulu Mimarı yardımcı olsun.

Ağustos ayında Eb. Maş.'a göç eden Faik Eskier K. sağ başta olmak üzere, Sadakat Muh. L.'si K.'leri celseyi takip eden Agapta.

ETKİNLİĞE ERİŞMEK

MASONLUĞUN SAYISAL GERÇEKLERİ İŞİĞİNDA YAPILMASI GEREKENLER

Av. Oktay BARLASS

Masonlukta arzuladığımız sayıya ve etkinliğe erişebilmemiz için daha neler yapmamız gerektiğini ararken, önce bütün iyiniyetli düşünce ve çabalara rağmen, yapılması gerekenlerin sınırının çok önemli ölçüde, bizim dışımızda çizildiğini düşünüyorum.

Neler yapmamız gerektiği sorusunu cevaplamak, neler yapabileceğimiz, yani bulunduğumuz zaman ve toplum şartları içerisinde neleri yapmaya izinli olduğumuz sorusuna cevap vermekten daha kolay.

Neler yapmamız gerekir;

Bunun sınırı yok. Kurallarımız içerisinde kalmak kaydıyla ve elbette aklın gösterdiği yoldan çıkmadan, yapılacak herşeyi yapmamız gerekir.

Masonluğun yüce amacını her türlü yolla bütün insanların bilgisine sunmak gerekir. Belki de yaygın konferanslar düzenlemek gerekir. Ama bunun yapılabilirliği yok. Her olgu, olduğu şartlar içerisinde değerlendirilmeli ve neyin doğru olduğu, ya da doğrunun ne olduğu, öylece aranmalı. Yapabileceğimizin sınırlarını

yalnızca Masonik kurallar ve salim aklımız çizmiyor. Sınır, içinde yaşadığımız toplumun değer yargularıyla çiziliyor, çok büyük ölçüde. O zaman, Masonlukda amaçladığımız sayıya ve etkinliğe ulaşmak için neler yapmamız gerekir sorusuna cevap yaratmakta özgür değiliz. Önce bu özgürlüğün sınırlarını kaldırmamız (ya da yapılabirliği itibariyle) genişletmemiz gerekir.

Toplumun kültür yapısının gelişmesine katkıda bulunmamız gerekir. Çünkü yapabileceklerimizin sınırları, toplumun gelişen kültür yapısıyla genişler.

55.000.000 içinde 6.500 Kardeşiz. 55 milyon içerisine 6.500 değil 65.000 olarak girsek (ki bugünün temposunda 150 yıl ister) amaca doğru yürümemiz çok mu hızlanır? Sayının önemini küçümsemiyorum ama bahsedeceğimiz sayı, hiç değilse yüzbinlerle ifade edilebilir hale ulaşana dek, ya da şartlar böyle bir sayıya ulaşmamızı mümkün kılar hale gelene dek, amacımıza erişmede

sayının önemli bir etken sayılmıyacağını düşünüyorum.

Yanlış ifade etmiş olmak istemem. Sayıyı ve sayısal artışın önemini küçümsemiyorum. Bugünün şartları içerisinde çabalarımızın Masonik etkinlik üzerinde yoğunlaştırılması gerektiğini ve etkinliğin de sayıya bağlı olmadığını söylemek istiyorum.

Hem zaten kabaca hesaplıyorum ki bugünkü sayısal artış tempomuzun birkaç katı, kardeşlik zincirimizin içerisinde ama amacımızla yeterince ilgilenmeyen Kardeşler olarak var. Önce bir tane dahi kaybetmeden bütün Kardeşleri, amacıyla doğrudan ve yoğun ilgilenir hale getirmek gerekir. Bunun yolu, Localar içerisindeki Masonik çalışmalarımızın ve bütün Kardeşler arasındaki kardeşlik bağının, en üst düzeye geliştirilmesidir.

Arzuladığımız sayıya erişebilmemiz için bugünün şartları içerisinde yapmamız gereken, olağan artış tempomuzu korumak ve Kardeşlik zinciri-

nin halkalarını yerinde sağlamlaştırmaktır.

Arzuladığımız etkinliğe erişebilmemiz ise Kardeşlerimizimizin kişisel çabalarına ve bundan böyle aramıza katılacak Kardeşlerin seçiminde aranacak ölçülere bağlı.

Salt harici alemde bir Masona yakışır şekilde davranmak, insanlar arasında Kardeşlik bağının kurulmasında yeterli hızı sağlamıyor. Olan ve olabilmesi mümkün görünen sayı, harici alemde bir Masona yakışır şekilde davranmakla Masonluğu Topluma fark ettirebilecek sayı değil. Bu sayıda değiliz ve bu sayıya ulaşabilmemiz çok zaman ister. Toplumunu davranışıyla etkileyebilecek, davranışlarıyla topluma yol gösterecek yoğunlukta değiliz.

Dar çevrelerde topluca girişimler de amacımızın enginliği nazara alındığında, kanımca arzuladığımız etkinliği gerçekleştirmemizde önemli bir araç olmaz. Ve hatta düşünürüm ki, bu tür girişimler kimi zaman hasetten ve kimi zaman

tassupdan doğan karşı tutumları körükler ve husumeti çeker.

Arzuladığımız etkinlik tek tek insanlar üzerindeki etkinlik değil. Tek tek etkileyebileceğimiz insan, kendimiziz. Böyle bir yolu kendimiz kendimize uygularız.

Arzuladığımız etkinlik tüm insanları, ya da en dar çevreyle, hiç değilse yurdumuzun insanlarını kapsıyacak etkinliktir. Bu etkinliğin en önemli aracı ise, davranışları, kararları, değerlendirmeleri, fikir ve düşünceleri, sanatları, uygulamaları toplumda olumlu yankı uyandıran Masonlardır diye düşünüyorum.

Arzuladığımız etkinliğe erişebilmemiz için gerçekleştirmemiz gerekenler içerisinde en önemli yeri, bu nitelikteki Masonların artması ve birbirlerine destek olması tutuyor.

Benim kanım bu.

2000'Lİ YILLARA DOĞRU

BİR ÖZLEMİN İFADESİ

Diş Hekimi M. Metin SAĞNAK

Bu yazıdan amaç, üzerinde şimdiden durularak düşünülmesi ve çalışılması ile, kavuşulması yürekte istenen geleceğin tesislerinin gereği, ve bir arayışın ifadesidir. Her hangi bir yanlış değerlendirmeğe sebep olmaması dileğiyle, ileri sürülen düşünceler kesinlikle bir eleştiri veya öğüt olarak değil, bir özlemin dile getirilmesi olarak kabul edilmelidir.

Zaman zaman üzerinde durulan, son günlerde de yeniden gündemde olan "açılalım, çoğalalım, kendimizi tanıtalım. Masonluk hakkındaki yanlış ve yanlış düşünceleri giderelim" şeklinde ifade edilen bir tür savunma ve gelişme amacını da güden yazılar okumakta, konuşmalar dinlemektediriz.

Masonluğun en etkili yöntemlerinden biri de çok yönlü düşünmek ve incelemektir. Bu günlerde çok kullanılan bir ifade ile "iki binli yıllara doğru" giderken bizleri bekleyen sorunlar neler olabilir?

Yarınlar hepimizindir ama kendi kendine gelen bir yarın değil. Yarınları, bizlerin bu günlerden hazırlaması gereklidir.

Sayımızın ve devam oranımızın şimdiki durumunda bile mevcut tesislerimizde oylama, tekris ve terfi gibi zorunlu çalışmalarda yer ve zaman açısından güçlüklerle karşılaşmaktayız. Binalarımızın bu günkü fiziki durumları, gelecekte elbette daha da yetersiz kalacaktır. Çalışmaların düzenli ve istenilen düzeyde yapılabilmesi

için ideal olan tesislerin bu günlerden makro düşünülerek, hemen her türlü idari ve sosyal ihtiyaçlara cevap verecek şekilde planlanmaları gerekmektedir. Tören, seminer, grup çalışmaları, inceleme ve araştırma yapılabilecek muhtelif büyüklükte salonlar, müze, kütüphane, arşiv, bilgisayar, basımevi, müzik ve sergiler için uygun fuayeler, lokanta, kafeterya, dinlenme ve soyunma yerleri, satış reyonları, otopark, sportif çalışma alanları, kreş, huzur evi (Mason yurdu), sağlık üniteleri gibi her türlü sosyal ve idari olanaklara sahip geleceğin kompleks tesislerine ihtiyaç olacaktır. Bir düş olarak yorumlanmaması gereken bu gibi düşüncelere inanmamız zorunludur. Masonik öğretinin temelinde inanmak vardır ve başarmak inanmakla başlar, çalışmakla olur.

Masonluğun amacının büyük ve gelişmiş binaların temini olmadığı söylenebilir. Ancak bu gibi tesislerin yetiştirici, geliştirici ve itici tesirlerini de göz ardı edemeyiz. Özellikle arşiv, kütüphane, bilgisayar,

müze ve çalışma salonlarının faydaları ile, teknolojinin getireceği yeniliklere sahip lokallere mutlaka ihtiyaç duyulacaktır. İdeal olarak düşündüğümüz böyle tesisler için çok büyük meblağlara ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Bütün güçlüklerle rağmen geleceğin bu günden düşünülmesi de Masonik bir görev olmalıdır.

Mevcut üyelerimizin veya yakınlarının sahip oldukları gayrimenkullerini bu gibi hayırlı girişimlere bağışta bulunmaları mümkün olabileceği gibi, kreş, huzur evi, sağlık üniteleri ve benzeri tesislerin mevcudiyeti, bağışları cazip kılabilir. Çeşitli yol ve yöntemlerle yapılacak girişimler uzun vadede de olsa, bizlerin şimdi hayal ettiği tesislere Kardeşlerimizin iki binli yıllarda kavuşmalarını sağlayacaktır.

Başarı oranı bizlerin gayretine bağlıdır. Masonluğun esaslarını oluşturan yüz yılının geliştirip yerleştiği usul ve kuralları zorlamak, geçici heves ve hayalî fikirlerle oylanmak zamanı değildir.

İşe başlayalım!

SANATKAR

KARDEŞLERİMİZ (10) :

HALUK KURDOĞLU

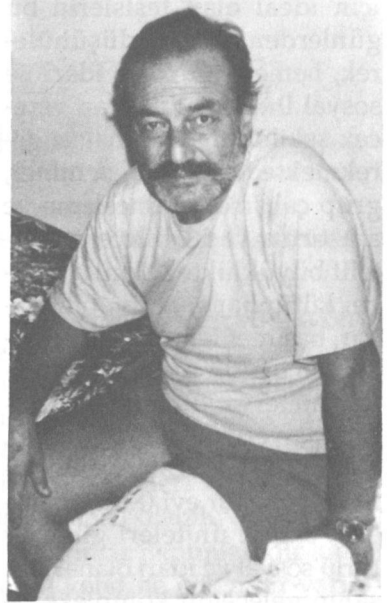
Sinan GÜR MEN

- *Haluk kardeşim, herhalde bu halinizle size sorulacak ilk soru bacağımızı nasıl kırdınız olmalı.*

- Yağışlı bir nisan günü Kandıra'ya gidiyordum. İzmit'ten Kandıra'ya giden yol bol virajlı, dar asfaltlı, iki yanı geniş toprak banketli bir rali yoluymuş. Yağışla banketin çamuru yolu kaplamıştı. Kendi kendime aman fren yapma telkininde bulunuyordum ki, İzmit sapağının yaklaşık 20. kilometresindeki keskin bir virajda karşıma aniden bir otobüs çıktı. Ben, kendime yaptığım tüm telkinlere rağmen o an frene dokununca, yolun çamuru arabamı otobüsün üzerine yapıştırdı. Oysa fren yerine normal gaza bassam yolumda gidebiliyordum; şanssız, talihsiz bir refleks.

- *O an nasıl bir duygu duydunuz, o bir saniyede?..*

- Kendi kendimi lanetledim tabii. Fren yapma diyordum sana, bak fren yaptın işte al cezayı gör; tamam bitti bu olay, yaşam burda sonra erdi diye düşündüm. Fakat kendimi kaybetme-

dim. Tabi Allah'tan o kemer, emniyet kemeri kurtardı hayatımı. Eğer bağlamamış olsaydım ön camdan dışarı uçardım.

- *Bu üzücü olaydan kardeşlerimizin bir kere daha alacağı bir ders olmalı.*

- Gerçekten öyle, emniyet kemeri şehir içinde bile takmamız lazım.

- *Bütün kardeşlerim adına size geçmiş olsun derim.*

Haluk kardeşim, tiyatroya nasıl girdiniz; tiyatro ile ilgili yaşam öykünüzü kısaca anlatırmısınız.

- Ben asker çocuğuyum. Gerçi İstanbulluyum, ama eğitimimin çoğu dışarda, Anadolu'da geçti. Çocukluktan beri edebiyata, şüire çok eğilimim düşkünlüğüm vardı, çok severdim. Yedi yaşında ilk defa sahneye çıktım. Ta ilkokuldan lise çağlarına kadar, ondan sonra konservatuar döneminde, okulların bütün yaptıkları temsillerde ve bulunduğumuz şehirlerin halkevleri temsil kollarında devamlı görev aldım. 1950 yılında, Ankara Devlet Konservatuarı tiyatro bölümüne girdim. 1954'te mezun olarak Devlet Tiyatrolarına katıldım. Genel müdür Muhsin Ertuğrul bana ilk rol olarak Othelloda İago rolünü verdi. Sahneye profesyonel olarak İago gibi büyük bir rolle başladım. Beni ezip geçebilirdi; Allahtan öyle bir şey olmadı; ben onu ezemedim ama, başabaş mücadele verdik.

Ve o günden bu güne, 1979'a kadar Ankara'da, 79'dan 89'a İstanbul'da, meslekte otuz beş yılımı doldurdum. Devlet Tiyatrosunda şu ana kadar kimsede olmayan bir repertuara sahibim: Doksan beş oyunda rol aldım. Böylede bir rekorum var.

- Sizi yakın tarihimizin işlendiği TV dizilerinde görüyoruz. Bu rollerin sizin için özel bir yeri varmı, ya da sevdiğiniz, tercih ettiğiniz roller hangileri?

- Ben tiyatrodaki bir çok tarihi kişiyi canlandırdım. Belki klasik tiyatroya biraz daha yaklaşmış oluşumdan, kla-

sik rolleri çok seviyorum. Özellikle antik rolleri, kahramanları çok seviyorum. Belki bunlardan kaynaklanan bir deneyim ve etki yüzünden, bu tip roller çok teklif edildi ve tiyatrodaki Osmanlı İmparatorluğuna ait çok rol oynadım, gerek şehzade, gerek padişah olarak... Oradan yola çıkılarak, ve belki fiziğim ve ses rengimin de etkisi ile, bu tip rollerle çok karşı karşıya kaldım.

Aslında bir tip rolü kalıcı olarak oynamak bir sanatçı için çok güzel, ama aynı zamanda kısıtlayıcı bir şey, bir şartlanma getiriyor. Seyirci size bir başka gözle bakıyor. Mesela ben Talat paşayı oynadıktan sonra çok kötü karakterli bir tipi de canlandırmak istedim, fakat öyle şartlıyorki sizi seyirci, böyle bir rolle sizi karşısında görmek istemiyor. Onu sükût-u hayale uğratmak istemiyor insan. Beni yollardan çevirerek "Sakın ha bu tip rollerden vazgeçmeyin" diyen izleyicilerden çok rica, çok temenni aldım.

- Seyirciden sanatçıya ne güzel bir destek.

Tiyatro ile ilgili son olarak bize bir anınızı anlatırmısınız?

- 35 sene içinde o kadar çok varki, ama bende çok iz bırakan birini anlatabilirim: 1961 yılında, Hamleti oynadığımız günlerde babamı kaybettim. Ölümünden toprağa verilmesine kadar, askeri tören sırası, ağabeyimle mezarlığın içine indiğimiz anlar dahil içim kaskatı kalmıştı, ben ki rol için sahne-

de kimbilir kaç defa ağlamıştım, gözümünden bir damla yaş gelmemişti. Kaderin cilvesi, o gece sahnede aynı olayı bir daha yaşıyordum: Ben mezarın içinde, kızkardeşim Ofelyanın tabutunu alıyordum ki birden boşandım; ki o andan itibaren, gerçek hayatta 2,5-3 dakikaya tekabül eden bir süre, yani belki bir 30-40 saniye, bütün sahnede kim varsa, başta Cüneyt Gökçer, Nermin Sarova, ölü kızkardeşim Ofelya rolündeki tabuttaki Gülşen Alnaçık dahil herkes, göz yaşları ve hıçkırıklar içinde kaldı.

- Bu andan hareketle, tiyatronun, belkide hayatı gerçek hayattan daha iyi dramatize edebildiğini, hayatı daha iyi kavramamıza yardımcı olabildiğini düşünebiliriz.

- Tiyatro için söylenecek çok şey var, ama oyunculuğun kutsallığı yanında büyük özveri isteyen bir meslek olduğuda ayrı bir gerçek.

- Haluk kardeşim, oğlunuz Cem sizin gibi Devlet tiyatrosu sanatçısı, aynı anda sizinle aynı locada kardeşimiz. Cem, oğlunuz, meslektaşımız, kardeşiniz... Söylermisiniz bize, bu nasıl bir duygu?

- Ben 1974 yılında bu mesleğe eriştim, ve çok güzel bir rastlantı ile gerçek doğum günüm 13 Haziran'da tekrisim yapıldı. Ben bunu Dünyaya 2. gelişim olarak tanımıyorum. Oğlumunda ilk sahneye çıktığı zaman, ilk beraber oynadığımız zaman ne ka-

dar büyük bir mutluluk duyduysam, Hatipliğini yaptığım muhterem locamda, kardeşim oğluma hitap ederken inanın aynı büyük mutlulukla hıçkırıklıklarımı tutamıyordum.

- Hayat, tiyatrocununca herhalde, hele hele mason olunca insan için mutlaka çok daha ciddi ve derin oluyor. Peki tiyatrocununca masonluğunuza değişik bir açı getiriyormu? Ya da tersi, mason olmak tiyatrocununca etkinizi etkiliyor mu?

- Tiyatrocununca masonluk anlayışına değişik bir boyut getirmiyor, ama masonluğununca tiyatrocununca katkısı oluyor, bir başka boyut getiriyor. Tiyatro sevgisiz yapılmıyor, sevmeyen yapılacak bir meslek değil. İnsan masonik açıdan, masonik duygularla, masonik gözle bakınca daha başka yorumlar getirebiliyor. Şimdi bende, Devlet konservatuarındaki öğrencilerime temeldeki derin sevgiyi, rollere bakış ve kavrayış açılarındaki sevgiyi daima telkin ediyorum.

- Bu da masonluğun kendini göstermedende topluma yapmış olduğu katkı oluyor.

- Tabi, tabi, kesinlikle öyle.

- Haluk kardeşim, bu söyleşi için teşekkür eder, en kısa zamanda tam sağığıga kavuşmanızı dilerim.

- Ben teşekkür ederim...

(Masonik arşivin pek cılız ve modern manada masonik araştırmaların pek ender olarak yapıldığı Türkiye’de, ilerde “Türkiye’de Masonluk” konusunda çalışma yapacak kişilere yardımcı olmak ve B.L. arşivine bir katkıda bulunmak düşüncesi ile, araştırmacı Suha Umur K.’in birkaç sayı sürecek bir eserini yayınlamaya başlıyoruz. Başlığından anlaşılacağı üzere bu çalışma, yanda ilk sahifesinden küçültülmüş bir bölüm görülen Asım Tarihi’nden başlayarak, Osmanlı Literatüründe bulunan ve Masonluktan bahseden bölümlerin yeni harflerle transkripsiyonu ve gerektiği hallerde de bugünkü Türkçesini kapsamaktadır.)

OSMANLILARDA MASONLUĞA AİT İLK KAYITLAR (I)

Suha UMUR

ASIM TARİHİ, Mütercim Asım Efendi (1755-1819) cild 1, sah. 241-243, (3. Selim Devri)

Zikr-i eser-i sihr-i meshûd-i muharrer

Malûm ola ki muharrir-i hakîr sihir âlâmetini bir defa rey-ül ayn müşahade eyledim sûreti budur ki bâlâda bilmünasebe tahrir ve ifade olunduğu üzere henüz vatan - ı aslîmizde mukim olduğumuz avânda Nuri paşa maddesi zımında Divriklı Mustafa paşa ve Maraşlı Ömer paşa ve Kilisli Mahmud paşa ve sairleri asker-i bigeran ile belde-i mezbûre hisâr ve tarafeynden leyl ü nehâr kâr-zâr olunduğu eyyamda bir gün vakt-i zehâda fakirhane civarında bu abd-i bi-nevâ taşralarda olan orduya ve kenar-ı şehîrde vakî’ metris icre olan şehîrliye nezzâre sây (?) seyr ü temâşâ iken nâ-gâh ordunun semt-ü verâsında nişâne - ı rîh - ı âd (?) bir şedid gerd-i bâd - ı sevraniye lemhat-ül-başarda hebâb-ı (?) âsud gibi bir sehab peydâ ve semaya doğru bir ucu suûd ve i’tilâ edip der-saat gulzet ve kesâfete yemîn ü yesar cânîberini ihata ve istî’ab eylemekle güya iki taraftan asumâna kadar bir kul grîra çekilmiş hey’etine girüb sür’atle tarafet-ül-aynda şehre doğru önde gelen escâr ve ahcân perâkende ve şehir kıyılarında kâin binaları dahî hâke efgende idüb rîh-ı âtiyenin (?) sevk ü kuvvetiyle sehâb-ı azab gibi derûn-u şehre doğru hücum eyledi hakîr dikkat ve im’an eyledim ordunun verâsı safha’i beyza (?) gibi güşûde ve kezâlik gubârn yemîn ü yesar cânîberlerine gelen cebel semtlerinde dahî ol tûfan eseri na-nûmûdedir heman şehrin cirmi mikdardır âyâ bu tûfan-ı nâgihâni bu beldeye belâ-yı âsumaâni midir nedir deyû mer’ub-ül-kulûb fikr ü endişe ederken mahz-ı ilka’-yı ruhâni ile ser-i fuâdîma bu serire lâyh oldu ki bir müddet evvel belde-i mezbûreye gelüp hayli zaman ikametden sonra etvar-ı nâhemvânî sebeble memleketten

matrud olmağla çok vakit âfak ü aktârda gest ü seyahat ederek memâlik-i frengistanda ikamet fi zâta (?) asla ahkâm-ı islâmîyeye mübâlât eylemez mülhid ve bî-itikad bir zındık olmağla kişver-i frengistanda farmasonlukla sihr ü simya ve şu'bede makulesi katı vâfir fûnun tahsiline müsâberet eden müsemmâ bir-nakız maktûb-ül-ism Hasan Ağa nam habîs Astâne-i saâdetde fern-i mezkûr sebeble bâzı tengmezheb müteşhüssâna çatmış olmağla anların himmetiyle silâhşoran-ı hassaya iltihak ve istihsal-i ârâyiş ve tumturak idüb Ayrıntab imâreti mevdisıyla ol dahî Nuri paşa merhumun kal'-i hususuna teşmîr-i sâk ve becayış olmak kasd-i fâsidiyle bazı mertebe evâmîr ü tahrîrat istishâb iderek müşârün-ileyh Mustafa paşa dairesine gelip hemîşe îgrâ' ve tahdîşden hâli olmaz idi ve mezhur cend sal mukadem bir takrible Haleb-üş-şehbâda cend mah mütessellimlik eylemekle nice âyân ve esnaf ve paşanın katı vâfir akçesini ekl ü bel' eylediğinden bâ-emr-i âli Halep kal'asında mahbus iken bir gün sihr ü efsun ile gaybûbet eylemiş olmağla hâlâ Haleb ahâlisi meyârunda sâmirî kussası gibi mezkûr ve meşhurdur beş değıl illâ bu tûfan-ı belâ ol habisin eser-i sihri olması bî-reyb-î muraddir (?) gittikçe bu hâtura-i sahîha derûnumda cây-gür oldu ve ol şûriş-i kıyamet-i nişanda meğer ordunun bilcümle piyâde ve suvarîleri hareket ve tûfan kuvvetiyle şehir üzre itlak-ı zimâm-ı savlet edip metris-nişin olanlar ol âfet-i küh fersâ saddemesinden bir lâhza ârâm ve mukabeleye ve feth-i derice-i dîdeye tâb ve iktidârdan âciz olmalarıyla askere arka verip ve nâcar derûn-u şehre firar edip asker dahî verâ'larından tûğ ü tüfenkle darb ve ihlâk ederek şehre duhûle ibtidâr eylediler ve kenar mahallelere dolup ictimâ'larına illet-i gâye olan nehb ü gârete daddılar cün ber-vech-i muharrer tûfan-ı mezkûr tahaddüsü cîr-ı aklî ile mersum Hasan Ağanın eser-i sihri olduğı kalb-i fakîrâneme hutûr eylemekle ol esnâda nezd-i hakîrânemde bulunanlara bu sânihayı ifade eylediğimde ael-fevr kimi şehirli askerine ilgar ve ümmet-i Muhammed bu sihir eseridir havf ve mübâlât etmeyip def'-i sâil bâbında kemâkân sarf-ı nirû-yi iktidar idesiz deyû tesct' ve takviyet ve kimi dahî paşaya ve hem-nisîni olan kadı ve müftû vesair ulemâya lisan-ı kemterânemden olarak keyfiyeti ihbar ve mukabele-i ruhâniyenin vücûbunu işar eylediklerinde der-saat yüzden mütecâviz sulhâ ve ulemâ ve huffaz sûre-i en'am vesair mücerrebât ve me'sûrat-ı kirâm ve ede'iyeye ve ihzâb tîlavetiyle mukabeleye mübâderet eylediler fesûbhan-el-kadîr nim saate varmaksızın ol tûfan bilâ ric'-i kahkârî ile gerisine dönmele tarafet-ül-aynda aks-i kaziyeye zuhur edip içeriye hücum eden hüddâ na-ters haserât-ı bi-rahm ü âman def'a ahzab sadmesiyale mahzûl ü makhûr oldular.

Bugünkü Türkçe ile özet;

Bilinsin ki ben, sihirin izini ve nişanını bir defa gözlerimle gördüm. Yukarıda sırası gelmişken yazıldığı üzere, henüz asıl vatanımızda bulduğumuz sırada, Nuri paşa maddesinde anlatılmak istendiği gibi, Divrikli Mustafa paşa, Maraşlı Ömer paşa, Kilisli Mahmud paşa ve diğerleri, sayısız askerleriyle, adı geçen beldede kuşatılmış idi. İki taraf gece gündüz cenk ettiği sıralarda bir gün kuşluk vaktinde evimin civârında, dışardaki orduyu ve şehrin kenarlarında bulunan siperlerdeki halkı seyrederken, birdenbire ordunun arka tarafında, bilinen rüzgârlardan daha şiddetli bir rüzgârın kaldırdığı toz-topraktan, göz açıp kapayıncaya kadar bir bulut peydâ oldu. Bulutun bir ucu semâyâ doğru çıkarak büyük bir yoğunlukla sağı solu kapladı. Süratle ve göz açıp kapayıncaya kadar, şehrin kenarında bulunan binaları yıkarak, rüzgârın sürüklemesi ve kuvvetiyle bir keder bulutu gibi şehrin içerlerine hücum etti.

Ben çok dikkat ettim. Ordunun arka tarafı yarıldı. Tozun sağ ve sol taraflarına gelen dağ semtlerinde o tûfanın yaptıklarının eşi görülmemiştir. Toz bulutu, şehrin hacmi kadardır. Acabâ bu anî tufan, bu beldeye gökyü-

zünden gelen bir belâ mıdır, nedir, diye ürkmüş olanlar düşünür ve endişe ederken, ben, bu esrarlı şeyin ne olduğunu anladım;

Bir müddet evvel bu memlekete gelip uzunca bir zaman kaldıktan sonra, doğru olmayan hareketleri sebebiyle memleketten kovulan ve uzun zaman başka yerlerde gezip seyahat ederek frenk memleketlerinde ikamet eden, değerli şeylere ve islâm kaidelerine itinâ eylemez, dinsiz ve itikatsız bir zındık olarak, frenk memleketinde FARMASONLUK'la, sihir, simya ve hokkabazlık gibi çeşit çeşit fenler tahsili ile uğraşmış olan, adı hareketine uymaz, isminin tersi, Hasan Ağa isimli bir alçak, İstanbul'da fen sebeble bazı itikatsız kimselerle karşılaşmış, ve onların yardımı ile hassâ silâhşorlarına katılmak ve Ayıntab imareti sevdasıyla da, merhum Nuri paşayı işinden ayırıp onun yerine geçmek kasdı ile adı geçen Mustafa paşanın dairesine gelip daima birini diğerinin aleyhine tahrik etmekten ve herşeyi kurcalamaktan geri kalmaz idi. Adı geçen birkaç sene evvel yolunu bularak Halep'te bir kaç sene kaymakamlık etmiş ve birçok âyanın, esnafın ve paşanın parasını yemiş olduğundan Halep kalesinde haps edilmiş iken bir gün sihir ve efsun ile kaybolmuş idi. Hâlâ Halep ahâlisi arasında hikâyesi söylenir.

Bu belâ tufanının, o alçağın sihirinin eseri olması aklıma geldi ve yerleşti. O kıyamet kargaşalığında ordunun bütün piyade ve suvarileri şehrin üzerine saldırdılar. Siperdekiler, bu büyük âfet sebeble durup mukabele edemediler, göz açıp kapamaya güç bulamadılar ve iktidardan âciz olarak askere arkalarını dönüp şehre kaçtılar. Askerler de kılıç ve tüfikle vurarak ve helâk ederek, süratle şehre girmeğe ve gayeleri olan yağma ve çapula başladılar.

Yukarda yazılı olduğu gibi böyle bir tufanın durup dururken ortaya çıkmasının Hasan Ağa'nın sihir eseri olduğunu hatırıma gelince o sırada yanımda bulunanlara bunu söyledim. Bunun üzerine kimi şehirli, askerine hücum ve ümmet-i Muhammet bu sihir eseridir korkusuna kapılmayıp saldırcıları kovmak için kuvvet sarfedersiniz diye cesaret verdiler, takviye ettiler, kimisi de paşaya ve arkadaşları olan kadı, müftü vesair ulemâya söylediklerimi anlattılar. Yüzden fazla İmam ve Hâfız çeşitli dualar okuyarak mukabeleye giriştiler. "Fesübhan-el-kadîr" yarım saate kalmadan o tufan geri çekildi, göz açıp yumuncaya kadar işler tersine döndü ve içeriye hücum eden Allah tanımaz, Allahın korumasından yoksun olanlar, kıtaların sadmesiyle perişan ve kahr oldular.

“ZU DEN DREI LICHTEN”

VİYANA'YA KISA BİR ZİYARET

Cüneyt AYRAL

Kısa masonik yaşantımda, gerek dinlediklerimden ve gerekse gördüklerimden öğrendiğim en önemli şey dünyanın neresinde olursa olsun, Masonların sevgi dolu insanlar oldukları ve bu sevgiyi aktarabilmek için yarıştıkları gerçeğidir. Mart ayında ziyaret ettiğim Viyana vadisinde de durum böyleydi.

Mozart kardeşimizin bir dönem yaşamış olduğu evin hemen önündeki 202 yıllık eski bir yapı onarılmış ve Avusturya Büyük Locasına verilmiş. Tüm Avusturya'daki 2000'i aşkın kardeşimizin Viyana Vadisinde çalışan locaları, burada sürdürüyorlar çalışmalarını.

Bir matem celsesi sırasında ziyaret ettiğim Zu Den Drei Lichten (Üç Işıktan) Muh. Locasında gördüklerime geçmeden önce, Avusturya Büyük Locası Büyük Sekreteri D. Scheitz kardeşimizin sizlere ilettiği mesajı bildirmek istiyorum:

"28 Kasım-1 Aralık 1991'de Viyana'da Mozart Kardeş yılı kutlanacak. Bu kutlamaya katılmak isteyen kardeşlerimiz, ilgileri ile

Avusturyalı kardeşlerimizi sevin-direceklerdir."

İki sütun. Sütunların gerisinde Koruyuculuk ve Tören Üstadlığı görevlerini üstlenmiş olan "mübaşir" kardeşimiz. Güneydeki sütunun arkasında Birinci, kuzeydeki sütunun arkasında İkinci Nazır kardeşler, Doğu'da ki yerinde Üstad-ı Muhterem ve onun solunda, Güneyde, Sekreter kardeşimiz.

Doğuyu süsleyen ve 1717'de İngiltere Büyük Locasının 4 numaralı berati ile kurulmuş olan Royal Somerset House and Inverness Locasının 1970 yılındaki Üstad-ı Muh.'i Tolemaş Kardeşimiz kırmızı sırmalı koyun postu önlüğü ve deri eldivenleri ile... (Tolemaş kardeşimiz İngiltere'de büyük kurul üyeliği yapmış, 50'inci masonik yaşını kutluyor. Halen Viyana'da zehirli otlar üzerine bir araştırmayı tek başına yürütüyor. Celseden ve Kardeş sofrasından sonra beni alıp bir café'ye götürdü, uzun uzun söyleştik. Sanıyorum 20'nin üzerinde dil konuşabiliyor, tam anlamıyla konuşamadığı için Türkçe'yi bildiği diller arasında saymıyor.) Sütunların gerisinde

canlı müziği yapan Kardeşimizden başka görevli yok.

Üstad-ı Muhteremin kürsüsünde bir kitap açılmış ve gönye ile pergel gerektiği gibi üzerinde duruyor. Üstad-ı Muhterem ve Nazırlar simsiyah cübbeler giymişler ve çekiçlerini ellerinden bırakmıyorlar.

Gayet eski bir Almanca ile "Doğudan, Constantinopolis vadisinden, Üçgen Muhterem Locasından Ayrıl Kardeşimiz..." diye sesleniyor Tören Üstadı, yer yer asasını yere vurarak. Önceden bana söylendiği üzere, onların tarzında birinci derece selâmımı veriyorum ve locaya en son ben alıyorum. Yanımda D. Scheitz Kardeşimiz bana yol gösteriyor.

Çalışmanın 1. derecede açılmasının ardından yaklaşık 5 dakika süreyle müzik dinliyoruz ve Avusturya basınına yıllarca onurla hizmet etmiş, İtalyan Kardeşimiz Piero Rismondo'nun Ebedi Maşrıka intikalinden ötürü yapılan saygı konuşmasını dinliyoruz. (8 Şubat 1989'da 85 yaşında iken ölen Rismondo Kardeşimiz, aslen İtalya'nın Trieste liman şehrinde Die Presse gazetesinde tiyatro eleştirileri yazmış ve Goldoni gibi birçok İtalyan yazarının ürünlerini Almancaya çevirerek önemli edebi çalışmalarda bulunmuş.)

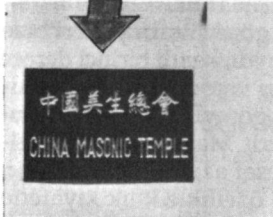
Kardeş Sofrasının hazırlanmasına Kardeşler yardım ediyorlar ve Üstad-ı Muhteremin gelmesiyle yemek başlıyor. Her Locaya ayrılmış özel salonlarda önce Masonluğun yararları hakkında konuşmalar yapılıyor. Ardından o günün konusu. Ne güzeldir ki 15 Mart'ın konusu İstanbul ve İstanbul'daki masonik yaşantıydı. Bir çoğunun tanıdığı ve bildiği Türkiye hakkında böylesine sıcak sözler duymak ne güzeldi. Aralarında tatlillerini her yıl Türkiye'nin çeşitli yörelerinde geçirenler, Sûfi müziğine meraklı olup onu araştıranlar vardı. Türkiye'deki masonik yaşantıdan haberi olmayanlar olduğu gibi, 1965 olaylarını soranlar da çıktı. Hiç kuşku yok ki önümüzdeki yıllarda Türkiye'yi ziyaret edecek olan Avusturyalı Kardeşlerimiz Nuru Ziya Sokağını kolaylıkla bulacaklardır.

Evet, görevlilerin yerleri bize göre farklıydı, kendi birinci derece selâmımızı veremiyorduk, tek kitap vardı, görevli sayısı bize oranla daha azdı. Masonluğa olan ilginin maalesef azaldığı söyleniyor, onun için özellikle kılık kıyafette çok tolerans gösteriliyordu, geç gelen, selâm vermeden ve dikkatli yürüyüşü yapmadan giren de hoşgörülle karşılanabiliyordu belki, ama kardeşlik birdi ve onun güzelliğinden, yorumlanışından ve birleştirici gücünden kimse ödün vermek istemiyordu.

İSTANBUL - TAİPEİ

H.K.E MASONLAR ÇİN B.L.'SİNA BAĞLI ALI SHAN MUH. L.'SİNDA BİR TÜRK

Hayati H. FİNS

Uzak Doğu'da Çin Büyük locasını ziyaret etmek ve onların çalışmalarında bulunarak kardeşlik zincirini İstanbul'a kadar uzatmak, son seyahatimde yapmayı çok arzuladığım bir şeydi. İlk durağım Pekin ve Şangay'dı. Oralarda temas ettiğim kişilerden Masonluk olup olmadığını sordum. Yanıt alamadım. Ancak yüksek bir bürokrattan, Formozada mevcut olduğunu öğrenmiş oldum. İkinci durağım Singapur'du. Orada da Lions klüplerine kuruluş izni verildiği halde, Mason Localarının çalışmasına izin verilmediğini öğrendim.

Son durağım Milliyetçi Çin'in başşehri Taipei idi. Otelimde bulduğum ufak kitapçıktan Çin Büyük Locasının adres ve çalışma saatlerini içeren bir sayfa buldum. Tesadüfen, kaldığım otelin hemen arkasında bulunan gör-

kemli bir binada bulunuyorlarmış. Çin locası çalışmalarına 40 yıl önce 1949'da Mart ayında başlamış ve bu sene kuruluşlarının 40. Yılı'nı kutlamışlardı. Bir milyar yüz milyon nüfuslu olan Çin 10 Ekim 1911 tarihinde istiklaline kavuşmuş. Daha sonraları, Çinde Komünist rejim yerleşince, bunu uygun görmeyenler, anakaranın güneyindeki Formosa (Taiwan) adasında "Milliyetçi Çin" devletini kurmuşlar.

Akabinde Mart 1949'da ilk locayı çalışmaya başlatmışlardır. Bugün başkent Taipei'de Sun-Liberty-Amity-Ali Shan locaları mevcut olup, çalışma saatleri her ayın 1., 2., 3., 4., Cumaları Saat 18'de. Benim tesadüf ettiğim çalışma Ali Shan locasınınki.

MABET'E GİRİŞİM:

Adresi temin ettikten hemen sonra otelimin arkasında bulunan mabet'i (taa uzaklardan fark edilir) gördüm. Kapısında CHINA MASONIC TEMPLE ve binanın üstünde Gönye ve Pergel duruyordu. (Fotoğrafa bkz.) Kapıyı açan kimseye içeriye girmek istediğimi söylediğim zaman, beklememi istedi. Ardından, sonradan Ali Shan Muhterem Locasının Üstad-ı Muhteremi olduğunu öğrendiğim Joe Lee K. geldi. Ne istediğimi sordu. Türkiye'den geldiğimi, çalışmalarına katılmak istediğimi belirtince, "o zaman bana kelimeyi veriniz" dedi, ve ritüelik heceleme faslına geçtik. Bunu takiben kendimi, kelimelerle anlatılamaz güzellikte bir sevgi ve kardeşlik çemberinin içinde buldum. Loca'ya alındım. Birinci derece çalışmada 40. yıl kutlama törenleri hazırlıkları yapılmaktaydı. Loca düzeni bizdekinin aynısı. Ancak Koruyucu Loca'nın içinde değil, dışında durmaktadır. Üstad-ı Muhterem silindir şapka giymekte, diğer görevliler siyah elbiseli ve papyonludur. Önlükler aynı şekilde yalnız düz beyazdır. Derecenin sembolleri ise önlüğe verilen katlama şekillerindedir.

Yemin Kürsüsünün üstündeki tek kitabın ortasında ipekten bir şal var. Birinci Tören Üstadı kürsünün önünde diz çöker, ellerini birleştirerek dua vaziyetine geçer. Aynı anda Loca Kardeşleri aynı duayı ederler. Dua biter, diz çökmüş vaziyette olan Tören Üstadı Kitabı ortadan açar, ipek şalı kenara koyar. Gönyeyle pergeli yerine yerleştirir. Ayağa kalkarken, kürsünün alt tarafında bulunan düğme ile 3 ışığı yakar. Tablo, Loca açılışında görevli tarafından Bayrak ve Berat ile birlikte getirilir ve yerine konur.

Esas duruşta eller yandadır. Yürüyüşler köşeli ve serttir. Teklif kesesi ve Dul kesesi yoktur. Menfaatlar kısmında, Ali Shan Muhterem Locası Üstad-ı Muhteremi Joe Lee K., "Üçgen Locası'nın Üstad-ı Muhteremine takdim edilmek üzere Loca'nın Flamasını ve Beratını takdim etmek istiyorum." dedi. "Bu flamayla birlikte Loca Kardeşlerine sevgi ve saygılarımı sunarak çalışmalarında başarılar dilerim." Üstad-ı Muhterem Joe Lee K., sözlerine devam ederek Çin Mason Locası çalışmalarına katılan ilk Türk olarak memleketime ve bana iltifatlarda bulundu. Sözlerine son verirken de, bundan böyle, Avrupa'ya gidiş ve dönüşlerde aktarma olarak kullandıkları Atina yerine İstanbul'u tercih edeceklerini, ve bu vesile ile İstanbul'da Türk Kardeşlerini tanıma fırsatlarını elde edeceklerini belirtti. Bu arada, Loca içinde Çince, dışarda ise İngilizce konuşulduğuna işaret etmem gerek. Celse süresince de, yanımda oturan K., söylenenleri bana İngilizce fısıldıyordu.

LOCA'NIN KAPANIŞI

Açıldığı şekli gibi kitabın kapanması tekrar dua ile yapılıyor. Tablo, Bayrak ve Berat ile birlikte saklanmak üzere götürülür. Üstad-ı Muhterem şapkasını çıkartır, çalışma bitmiştir. Kardeş sofrası binada yapılmıyor, dışarda yeniliyor. Davetli olduğum Kardeş sofrasında, Locam ve Türkiye'de Masonluk hakkında bilgi istediler. Konuşmalarımız tüm yemek boyunca, saat 11'e kadar sürdü ve yemekten sonra başka bir Lokalde, sabahın 3'üne kadar devam etti. Çin'den herhangi bir istediğim olup olmadığını defalarca sordular. İnanın Çinli K.'lerimden ayrılmak zor oldu. Yalnız veda, 20 dakika sürdü ve beni otele götürecek kardeşimizin arabasına kadar yolcu etmeye geldiler.

Görülüyorki hep birlikte geliniyor, çalışılıyor ve huzur içinde ayrılıyoruz. İster Çin'de, Kanada'da veya Viyana'da gaye aynı, ham taşı yontmak, daha güzele daha iyiye, bir insanlık mabedi'ni kurmak. Gayemiz zaten bu değil mi?

Yazımı Mithat Gürata K.'in *Masonluk nedir? Ne değildir?* adlı kitabındaki bir paragrafı ile bitiriyorum. "Masonların kendilerine özgü işaret ve alâmetleri vardır. Bunların ifade ettiği mâna, ancak Mason olmakla öğrenilir. Masonlar bu sayede dünyanın her yerinde lisanından bir kelime bilmezlerse bile, buldukları memlekette kendilerini tanıtabilirler."

HALİT ARPAÇ K. (1906-1989)

Ön. Pek. Sayın B. Üs.

H.B.U.M.

Yaşlandıkça, öte tarafta olan sevgililerin sayısı artıyor. Diğer bir deyişle, insanın öteye doğru bakış açısı değişiyor. Ön. B. Üs.'ümüzün naaşî Câmiden Lokale getirilip, İzmirli K.'lerle birlikte ittihat zinciri kurulduğunda, şimdiye kadar biraz da bir nakarat gibi, düşünülmeden tekrarlanan "Herşey yaşar - Hiçbir şey ölmez" cümlelerini, tüm K.'ler öylesine yüreklerinde duyduklar ki..

O'nu *Işıklar* mezarlığında bu dünyadaki son menziline bırakırken, sevilen insanlar için, ölümün bitmeyecek bir özlemin başlangıcından başka bir şey olmadığına inanmanın huzuru, hazır bulunanların benliğini sarıyordu.

Bitimsiz bir özlemin

başlangıcıdır ölüm.

Anılarla avunur

bu dünyada kalanlar.

Kara toprağa değil

benliğime gömdüğüm

Sevgilinin ardında

benden içre bir ben var.

Can ARPAÇ

7.8.1989

SORULAR ? ? ?

Tekris olduğum zaman bana verilen iki çift beyaz eldiven konusunda beni aydınlatabilir misiniz? Ritüeldeki izahat eldiven sembolizmasına bir nebze eğiliyorsa da, bu usulün nerede ve nasıl başladığı hakkında bilgi sahibi olmak isterdim...

Ü. COŞKUNER

Şişli, İstanbul

Bugünkü regalyamızın bir parçası olan beyaz eldivenler, başlangıçta, operatif masonun koruyucu kıyafetinin çok gerekli bir bölümü idi. Sayısız eski kayıtlarda, bunların *masonlara işverenleri tarafından temin edildiği* görülebilmektedir. Ancak bu kayıtlar, işbaşındaki operatif masonlara aittir. Localardaki masonlar için daha başka bir eldiven kaynağı var idi. 1599'dan itibaren, locaya katılma bedelinin bir parçası olarak, her adayın bütün loca kardeşlerine birer eldiven temin etmeğe mecbur

olduğuna dair kayıtlara rastlamak mümkün.

Kadın eldivenlerine gelince: Bunlara ait ilk kayıt, 1723 yılında, Londra'nın *The Flying Post* gazetesinde neşredilen bir masonik ifşaatta görülmektedir. İlk cümle şöyle:

"Bir Fran-Mason kabul edildiğinde, bütün hazır bulunan Cemiyet üyelerine bir çift erkek ve kadının eldiveni ve bir deri önlük hediye ettikten sonra..."

Operatif olmayan mason usulleri konusunda, kadın eldivenine dair ilk atf bu olmakla beraber, bu zamandan sonra kadın eldivenleri, kabul merasiminin devamlı bir parçası olmuşlardır.

İlk bilinen Fransızca ifşaat olan *Hérault mektubunda* (1737), her çırağa kendisi için beyaz deriden bir önlük, bir çift eldiven ve "en çok saygı duyduğu hanım"

için de bir çift kadın eldiveni verildiği okunabilir. Bu usulün, 18'inci asırda yazılmış bütün ifşaatlarda aynen yer aldığı görülebilir.

İngiltere ve İskoçya'da bu eldiven verme alışkanlığı yavaş yavaş yok oldu ve eldiven bedeli giriş aidatına dahil edildi. 19'uncu asrın başlarından itibaren de, eldivenlerin, loca zabıt ve nizamnamelerinden tümüyle kalktığı tesbit edilmiştir.

Royal Arch ve Mark dereceleri (?) acaba ne zaman meydana çıkmışlardır. Her ne kadar Türkiye'de bunlar yok ise de, anglo sakson memleketlerde bunlara oldukça önem verildiğini işittim...

Y. GÖKMEN

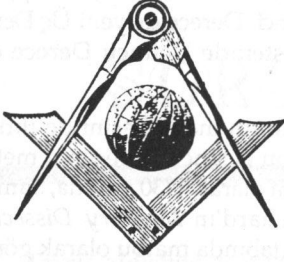
Bu soruya ayrıntılı cevap vermek, herhalde kalın bir kitap yazmayı gerektirir. Çok kısaca özetlemek gerekirse; 1717'de İngiltere ve İskoçya'da yalnızca iki Derece mevcut idi. Birincisi Çıraklarınki ikincisi ise Kalfalarınki idi. 1725 yılında, Üçüncü Derece ortaya çıkınca, *bu yeni bir icat değildi. Meydana geliş şekli Birinci Dereceyi ikiye bölmekle olmuştur.* Bu iki ki-

sım Çırak ve Kalfalar için olup, eski İkinci Derece de yeni Üç Dereceli sistemde Üçüncü Derece oldu.

Hiram menkasini de ihtiva eden bu Üçüncü Derecenin metni ilk defa olarak 1730 yılında, Samuel Prichard'ın *Masonry Dissected* adlı kitabında matbu olarak görüldüncü, içinde Royal Arch hikâyesinin temel unsurlarından birçoğunun (meselâ kayıp kelimeye atıf) mevcudiyeti aşikârdır. Ancak ilk Royal Arch referansını Dr. Fifield Dassigny'nin 1744'te yazdığı kitapta görebiliriz.

"Mark" kelimesini ilk defa, 1598 tarihli bir İskoç operatif mason nizamnamesinde görebiliriz. Ancak bu ne bir merasim ne de bir derece değil, sadece operatif bir işaret idi. Derece ve törene dönüşümü 1750 yıllarına rastlarsa da, eldeki en eski kayıt, 1 Eylül 1769 tarihini taşımaktadır.

Masonların Dünyasından

YURT İÇİNDEN

* L.C.V.'siz Bir Davetiye

Arix ve Sevgili K.: in

Hemşirelerimizle beraber öğlen yemeğinde buluşmak üzere K.: sevgi ve saygılarımı sunarım.

*Üstad-ı Muhterem
Ercüment Ekrem Gök*

Çiftehavuzlar - Büyük Kulüp - 20 Ağustos 1989-Pazar
19.30 Kokteyl - Yemek
Lütfen cevap vermeyiniz, hepinizi çok özledim.

**60'ın üstünde katılım ile gerçekleşen
Ülkü Muh. L.'sının Hemşirelerle beraber yaz yemeğinin espri dolu davetiyesi.**

* Yaz Yemekleri

Her sene olduğu gibi, bu sene de bir çok Muh. L., yaz tatili süresince, K.'ler arasında hasret gidermek ve teması kaybetmemek için, haftada birden ayda bire, kâh öğle, kâh akşam olmak üzere yemekler düzenlemişlerdir. Örneğin, 29.07.1989 Cumartesi günü saat 12.30-16.30 arası, çok yeni bir L. olan 89 nolu Tanyeri Muh. L.'sı kardeşleri Fethipaşa Korosu-Kuzguncuk'taki Kuru Restaurant'ta bir özlem giderme yemeği yediler.

Masonik anıların ağırlıklı olduğu sohbetlerle geçen yemek yaz özlemini kısmen de olsa tatmin etmiş oldu. Bunların dışında, bazı Muh. L.'lar da, Hemşirelerin katılması ile daha etraflı ve görkemli akşam yemekleri tertip etmişlerdir.

Bunlardan, Ülkü Muh. L.'sının yemeğinin ilginç davetiyesi, bir evvelki sahifede görülmektedir. Müsavat Muh. L.'sı ise Ağustos ayında, Çubukluda bir yanı deniz, bir yanı koruluk oyan "29" adlı lokalde, kokteylli bir akşam yemeği vermiş ve 50 kadar Hemşire ve K., boğucu sıcak geçen bir günden sonra, Boğaziçinin serinliğinde yemişler, içmişler ve hep-

sinden daha önemlisi, beraber olmanın mutluluğunu yaşamışlardır.

* Yeni bir Yayın

Üçgen Muh. L.'sı K.'lerinden Cüneyt Ayrıl K., "Konstantiniyye Haberleri" adlı bir dergi yayınlamaya başlamıştır. Adından da anlaşılacağı gibi bu dergi, özellikle bir "İstanbul" dergisidir. Değişik bir forma ve değişik bir içerik sahibi olan bu dergi ile ilgilenen K.'ler, 157, 60, 92 numaralı telefondan, Ayrıl K. ile temas kurabilirler.

YURT DIŞINDAN

* İngiltere

Trevor J. Fray'in Masonic Philately (Masonik Filateli) dizisinden beşinci ve son cilt yayınlanmıştır. Bu son cilt, mason kral ve krallıklar, masonlukta hanımlar ve masonik konulu kartpostallar ihtiva etmektedir. Bu konulara ilaveten kitapta, 75 biyografi de bulunmaktadır. 5'inci cilt 66 sahife olup, bütün seri 308 sahifeyi bulmaktadır. Kitapları temin etmek isteyen K.'lerin yayıncı ile temas geçmeleri gerekmektedir.

Harry Hayes
11 Chatsworth Drive
Towthorpe Road
Haxby, York YO3 8QS
İngiltere

* Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Eski Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası, 28 Kasım günü başlayıp 2 Aralık 1990 tarihinde sona erecek 5 günlük bir kutlama programı hazırlıkları içindedir. Yeni Zelanda'daki masonluğun ilk yüz yılı münasebeti ile yapılacak olan bu kutlamalar arasında şu önemli

olaylar yer alacaktır:

a) Masonik Yüzyıl Sergisi-Christchurch şehrinin Belediye Sarayındaki, 2000 kişilik ana salonunda.

b) Yüzyıl Ziyafeti-Addington Panayır Alanında kurulacak olan devasa çadır-tente'nin altında.

c) Yüzyıl Balosu-Belediye sarayının ana salonu ve fuayesinde. O gece iki orkestra, herkesin zevkine hitap edecek dans müziği çalacakmış.

d) Büyük Varyete Konseri-James Hay tiyatrosunda, "Yıldızların Milletlerarası Gecesi" adlı revü.

Bu şenliklere katılmayı düşünen K.'lerin şimdiden organizasyonu başlatmaları gerekir, herhalde.

* HAERE MAI

DOBRO DOSLI

WELCOME

Yeni Zelanda'nın Kaitaia şehrindeki bir Royal Arch L.'sının isat törenini takip eden yemekte, salonun kapısından girerken yukarıdaki kelimeleri taşıyan bir pano görülmekte idi. Loca üyeleri arasında Maori, Yugoslav ve İngiliz

asılı üyeler bulunduğundan, "hoşgeldiniz" demek olan bu kelimeler, pek isabetli... Çıkan ziyaretçiler de, başka bir panonun üstünde görülen ve "elveda" manasına taşıyan kelimeleri okuyabilmektedirler.

HAERE RA

SRETAM PUT

FAREWELL

* Los Angeles (Kaliforniya, A.B.D.)

Clyde "Yaralı Diz" McCown, Millî Kızıl Derililer Eğitim Birliği tarafından, YILIN KIZILDERELİ YAŞLISI adaylığına teklif edil-

miştir. 585 sayılı Manchester L.'sının Ön. Üs. Muh.'lerinden olan McCown K., Mattapony kabilesindedir.

*** California**

Her tekris olan K.'in eşine "Masonluk: Beni ilgilendirir mi?" başlıklı bir broşür gönderilmektedir. İlk sahifesinde, o L.'nin Üs. Muh.'i tarafından imzalanmış şu yazı görülmekte "Ailenizin erkeği, Masonluk Cemiyetinde Birinci Dereceye ulaşmıştır. Bu, şüphesiz, aklınızda bazı sualler doğuracaktır. Burada okuyacaklarınızın size yardımcı olacağı ümidindeyiz." Bu kısmı takiben, aşağıdaki başlıkları taşıyan bölümler ve bunlara benzer konular, broşürü tamamlamaktadır.

- Franmasonuluk beni ilgilendirir mi?... diye sorarsanız.

- Ne zaman ve nerede başladı?

- Franmasonluk bir din midir?

- Sır ve ketumiyet?

- Kocamın ne yapması beklenmekte?

- Evden uzak kalışı?

- Benim de bir şeye katılmam beklenmekte mi?

- Nasıl yardımcı olabilirim?

Bu ve buna benzer her bir sorularından, kısa ve direkt bir izahat bulunmaktadır. Bu izahatlar, mason eşine, kocasının vermiş olduğu taahhütleri anlamasına yardımcı olmaktadır. Bu, basit bir broşür olmakla beraber, önemli bir ihtiyaca karşılık vermektedir.

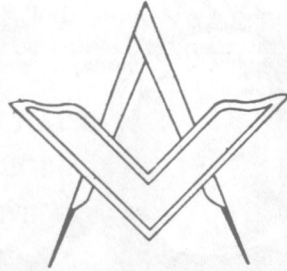
* Toronto (Kanada)

Shriner (Şrayner)lerin Temmuz 1989'da, Kanada'nın Toronto şehrinde yaptıkları genel yönetim toplantısında, Shrine teşkilatının Masonlukla olan ilişkisinin nihayete erdirilmesi için bir teklif yapılmıştır. Bu teklif kabul edildiği takdirde, Shrine teşkilatı hiç bir masonik amblem kullanamayacağı gibi, ritüel ve merasimlerinde artık Masonluğa atıfta bulunamayacaktır.

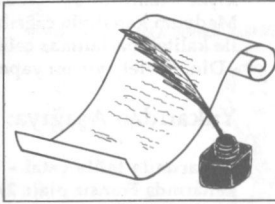
Bilindiği gibi Shrine teşkilatı üyelerini Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin 32'nci derecesine sahip masonlar arasından seçmekte idi. E. ve K.E.S.R.'i üyesi olabilmenin ilk şartı da muntazam bir L.'nin Üs. Derecesinde bir üyesi olmaktır.

* Hollywood

Kovboy filmi meraklısı yaşlı Masonlar, gençliğimizin sinema kahramanlarından BUCK JONES'u şüphesiz hatırlayacaklardır. Adı Bak Cons okunan, ancak nedense hepimizin Buck Cones diye hatırladığı K.'imiz (1889-1942) Boston'da bir gece kulübü yangınında ölmüştü. Şu günlerde anısına bir posta pulu çıkarılması için teşebbüsler başlamıştır.

Okuyucu Mektupları

Şakul Gibi'nin 15 inci sayısına yazmış olduğunuz "Yayıncıdan Mektup"u okurken dergiye olan ilgisizliği üzülererek öğrendim.

Loca muhabiri çağrınızı gözdardı etmeyenlerdenim ancak halihazırda birinci derecede olduğum için böyle bir çağrıya doğrudan yanıt verilip verilmemesi konusunda kararsızım. Birçok yeni kardeşimizin de aynı duyguları paylaştığına en azından inanmak istiyorum...

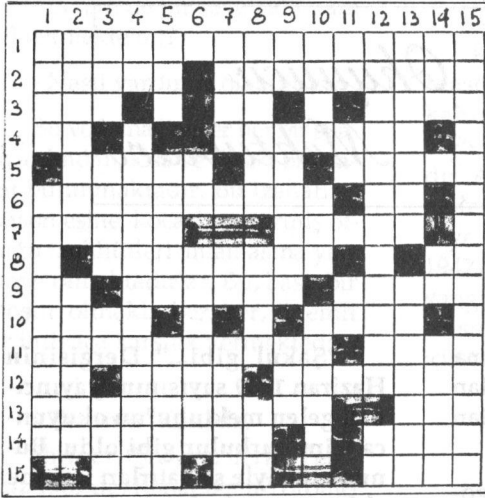
Cüneyt AYRAL
Üçgen Muhterem Locası

"Şakul gibi..." Dergisinin Haziran 1989 sayısının "yayıncıdan gelen mektubu"nu okuyunca içim burkudur gibi oldu. Bunun etkisiyle şu satırları kaleme aldım. Aslında dergi çıkarma teşebbüsü bence fevkâlade yerinde olmuştur. Şahsen bu dergiden çok faydalandığımı ve yeni şeyler öğrendiğimi bütün samimiyetle itiraf etmeliyim.

Bu tür güzel teşebbüslerde maalesef ilgisizliği de hesaba katmak lâzım. Ancak yazıda ifade edildiği gibi bu ilgisizlik daha ziyade ataletten kaynaklanmaktadır. Aslında ben de sadece okuyucu olarak katkıda bulunduğum için üzgünüm ama gene de araya yazı göndermek niyetim her zaman mevcut...

Kardeşçe sevgilerle

Alber BİLEN

KİMİN İÇİN?

Sağdan Sola:

1) Kimin İçin'in başlangıcı. 2) Negatif elektrik yüklü iyon - Beyaz Rus. 3) İngiliz enerji birimi - N ilavesi ile bir TV şirketi - Jaluzinin akrabası. 4) Bizim UPI veya AP - Açık yerin üzerine getirmek. 5) Kıtıplı peygamber - Yabancı veya ülke - İş bazen buna biner. 6) Kimin İçin'in devamı - CD bunun yerini almakta. 7) Dişi Köle - Caligulanın 1107'si. 8) Kirpik boyaları - 2.592.000 saniye. 9) Lavtanın atası - Küçük Aşyanın eski şehirlerinden - Yönetim şekli Cemahirriye olan Akdeniz devleti. 10) Osmanlılarda ayıp veya eksiklik - Romancı Reşat Ekrem. 11) Kimin İçin'in devamı - " - la Douce " (film ve piyes) 12.) 1 000 gram su - Dahi - İstikbalindir. 13) Kir izini çıkarmakta kullanılır - Einstein'ın doğduğu şehir. 14) Paraya sı-

kışık - İzmir'in bir kazası. 15) Medyum kanalıyla çağrılır - Ni ile kaliteli paslanmaz çelik olur - Din, devlet ayırımı yapan.

Yukarıdan Aşağıya:

1) Tarımda tahta çatal - Manş kenarında Fransız plajı. 2) Uzak bir yıldız - Oyanın akrabası. 3) Turandot'un köle hizmetçisi - İğ ile bük - Nazi teşkilatlarından - Sümerb. bunlardandır. 4) Manchester'de hayır - İsis'in kocasının tapınağı. 5) U.S.A.'da Anonim Şirket - Sarıklı bilginler - 12'lerin 4'üncüsü. 6) 454 gm. - Taş, Evgin ve Simavi, meselâ. 7) " - Rogers " resimli romanın uzay kahramanı - İngilizce kurşunun başı ve sonu - Abecenin ilk beşi (karışık). 8) İnanılır! - Goneril, Regan ve Cordelia'nın babaları - Syria ve Egypt'in kısa ömürlü cumhuriyetinin sembolü. 9) Atom No.'sı 40 olan element - Paris'te tüyler - En büyük gölümüz. 10) Hv. Yolları Birliği - IBM'in küçük kardeşi - Masonun olması gerekenlerden, 11) Boston'da benim - Resol arası - MN'in başı, sonu. 12) Kimin İçin'in sonu - İsimden sıfat türeten bir ek. 13) Habersiz ziyaret şekli - Denizli, Isparta arasındaki ile. 14) Milletlerarası Çalış. Örgütü - Kamer - Ulusal. 15) Satori'ye ulaşmak.

HARUN KUZGUN K.'İMİZ MAYIS BULMACASINI DOĞRU ÇÖZMÜŞ VE BİR YILLIK ABONE KAZANMIŞTIR.

Siz de kazanmak isterseniz, çözümlerinizi en geç 15 Ekim'e kadar postalayınız. .

ADEN HÜRREH DİRADER ...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Z	A	F	E	R		Z	A	M	A	N	S	I	Z	
2	i	Z	A	Z		A		Z	A	M	A	K		A	S
3	F	i	Z	i	K	C	i		G	A	Z	i	L	i	K
4	A	Z	i	M		Z	R		N	Z			A	T	i
5	F	E	L	E	K		R		E	O	S	E	N		F
6			E	V	A	Z	E		Z	N		M	G	M	
7	Z	A	T	i	Ş	L	E	R		F	A	I	L		
8	A	Z		N	E	O	L	I	T	I	K		R		K
9	H	I	Z		R	T		C		D	Ö	R	T	L	Ü
10	i	D	A	M			i	K	A	Z			A	S	A
11	R	i	V	A				O	T	A	L	A	M	A	K
12	i	Ş	A	R	i		Z		R	E	Z	i	L		L
13		i	L	A	V	E		i	T	F	A		O	R	O
14	F		L	Z	M	L	K		A		M	A	N	E	Ş
15	A	Z	i		E	U	R			B	i	G	U	D	i

ŞAKUL GİBİ'Yİ EDİNMENİN TEK YOLU ABONE OLMAKTIR

Yıllık (10 sayı) abone bedeli : 20.000.- TL.
Yurt dışı abone bedeli : 15.- Amerikan Doları.

Abone bedelini, İstanbul, Ankara veya İzmir'de **Lokal kapısındaki vazifelilere** yatırabileceğiniz gibi, adresimize **çekinizi** postalayabilir veya bir **posta havalesi** gönderebilirsiniz.

Çek veya posta havalesi kullandığınız takdirde aşağıdaki formu şu adrese postalayınız :

ŞAKUL GİBİ — Zincirlikuyu Cad. 9/13 Etiler 80600 İstanbul

..... Buradan kesiniz veya fotokopisini çekiniz .....

ŞAKUL GİBİ dergisine abone olmak istiyorum. Abone bedeline ait posta makbuzu veya fotokopisi eklidir. İlk çıkacak sayısından itibaren lütfen adresime postalayınız.

(DAKTİLO VEYA BÜYÜK HARFLE YAZINIZ)

Adım, Soyadım : ... ..

Adresim : ... ..

... ..

... ..

Telefon No. : ... .. Locam : ... ..